

Umjesto uvoda: basne!

Neka mi čitatelj ne zamjeri što ću poput brojnih drugih pisaca u prošlosti posegnuti za starima — kako bih rekao već poznate stvari. Nisam se libio prisvojiti i naslov knjige, od Gerrita Gerritzoonsa, renesansnog svećenika, poznatijeg pod imenom Erasmus Desiderius, ili jednostavnije Erazmo Roterdamski. A evo i olakotnih okolnosti za tu krađu. Prvo, iz nekog razloga, do dana današnjega, nijedan narod nije smatrao potrebnim na »narodni jezik« prevesti cijelu knjigu tog prvog pisca Novoga vijeka, knjigu koja je u trenutku autorove smrti imala 4151 članak komentara latinskih poslovice.¹ A to pak znači da nikome nije bilo posebno važno hvaliti *tu* njegovu ludost. Drugo: ma koliko očekivali da su prastare poslovice odavno postale dio mudrosti naroda, štoviše čovječanstva, čini se da neki narodi, ili njihovi dijelovi, te prastare mudrosti nisu naučili. I treće: u vrijeme opće tolerancije prema prepisivanju i »kićenju tuđim perjem«, imam dojam da ovdje izražene misli, sažete u prastare poslovice, nisu prepisane, već upravo njegove. I da bi budući učenici, tko zna, mogli činiti i gore negoli da prepisuju upravo njih.

Pred Vama su socijalno-filozofske i političke priče s ključem. U nekima je ključ pomalo skriven. Priče s tezom nastajale su u razna vremena, i povodi su im bili različiti. Ali kako aktualnost povoda za njihovo pisanje nestaje, sada je prvo na autoru a potom na čitatelju da procijeni mogu li izdržati skroman test promjena. Djelo bi poput oštrog kamena, govorio je jedan moj prijatelj, trebalo staviti u more, potom ga izvaditi za stoljeće-dva i vidjeti jesu li ga valovi dovoljno zaoblili. Je li more sirov kamen pretvorilo u lijep oblutak. Ni tih davnih sedamdesetih godina, a ni danas, nisam siguran je li ta slika točna. Ona sigurno nije moderna, jer upravo u današnje vrijeme, u vrijeme internetskog levitiranja nad stvarnošću, živimo posve pod utjecajem maksime Johna Maynarda Keyneasa »Dugoročno — svi smo mi mrtvi«, pa se i ponašamo kao da »nema sutra«. Pa ipak, nemojte mi zamjeriti što koristim taj gotovo jedini preostatak patetike —

¹ Erazmove poslovice u ovoj knjizi citirane su prema: Desiderius Erasmus, 1982. *Adagia* (Collected Works of Erasmus), Toronto: University of Toronto Press, https://books.google.hr/books?id=_nrpqmFFE_oC&printsec=frontcover&vq=Adagia&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q=Adagia&f=false i prema Robert Bland. 1814. *Proverbs Chiefly Taken From the Adagia of Erasmus, with Explanations*, London: T. Egerton, <https://archive.org/details/proverbschieflyt00blaniala>

uvjerenje da djelo nadržasta autora. Po tko zna koji put svoje eseje želim oteti vremenu, i jedini meni dostupan oblik te otmice jest ova starinska, zastarjela metoda — objavljivanje knjiga. Kažem *patetičnog* uvjerenja jer će ovi nizovi organiziranih slova, za koje bi nekom majmunu po računu vjerojatnosti ili nekoj matematičkoj slučajnosti navodno trebali mileniji da ih tipkanjem sastavi, kao i sve moje ranije knjige, završiti u nekom *hiper*-svemiru, u nekoj bazi podataka, u nekom globalnom repozitoriju jedinica i nula, zip ili rar datoteka, eventualno s naljepnicom — »Polšek, D. (1960.—) hrvatski *something*. Knjige«. Tada više neće biti važno što su pisane hrvatskim jezikom, jezikom, kao što će pisati na nekoj budućoj Wikipediji, kojim se govorilo i pisalo krajem drugog i početkom trećeg milenija poslije Krista. To će, unatoč sjajnim tražilicama, i uz mnogo preciznije robote-prevoditelje, dovoljno odbiti potencijalnog čitatelja da dalje istražuje detalje autorova života, a još više da konstruira okolnosti u kojima je pisao. Možda bi efekt pisanja bio veći da se vratimo rukopisima, zelenim nalivperima, ili zašto ne — sviticima i pergamentima, pa da se pretrage internetskih slika teže mogu dešifrirati?